

Гийермо Мартинес - „Отблъскващо щастие“

Чета Флобер. *Необходими са три условия, за да бъде човек щастлив: да е глупав, да е егоист и да се радва на добро здраве.* Добре, но дори и така да е, всеки път щом някой заяви като аксиома, че „пълно щастие не съществува“, не мога да не си спомня за спокойното, дълготрайно, невъзмутимо и направо отблъскващо щастие на семейство М. Знам, че премълчаването на името е абсурдно, дребен ненужен свян, анаморфоза, тоест своеобразна промяна на перспективата, към каквата ме призоваваше баща ми, за да смекчи самоубийствената ми вяроност към истината, след като публикуването на мой разказ сложи завинаги край на приятните семейни сбирки в края на всяка година. В моя роден град е ясно за кого става дума, а извън него никой не би ги разпознал, защото на тяхното неясно и неустановено царство прилягаха дискретност и пространства от местен мащаб. Всъщност достатъчни им бяха още по-тесните граници на ексклузивния тенис клуб, където се играеше Големият турнир. Защото семейство М беше – да, от пръв поглед, семейство на тенисисти. Чух да говорят за тях, когато бях на десет години в скромния квартален клуб с два корта, където започнах да се уча с удряне на топката в стена. Видях ги обаче едва две години по-късно, когато напреднах достатъчно, за да решат родителите ми след продължителни и тайни дебати да прежалат разхода и да ме запишат в техния клуб. С единствената си ракета и доволно изтъркани маратонки прекрчих внушителната аркада на входа и заобиколих красивата сграда в английски стил, където се помещаваше клубът и зад която се разкриваха кортовете. В следобедната тишина все по-отчетливо и силно отекваха ударите по топките и когато най-сетне се озовах в края на покритата с плочи пътека, зад телената мрежа живи, великолепни, царствени се движеха те. Разбрах, щом ги видях, нямах нужда от примерите и обясненията на баща ми за Платоновите архетипи. Старият М играеше с най-големия син Фреди на корт, разположен малко встрани от останалите, който, както впоследствие разбрах, от понеделник до петък беше запазен само за тях. Бяха самото съвършенство. Форхендът на стария М отекваше като удар с меч на зalezващ в силата си, но все още храбър и решителен крал. Бекхендът му бе свистящ и коварен, винаги със слайс, симулиращ слабост, за да привлече ударите в определена посока. И колкото по-яръстна бе атаката на сина му в тази посока, толкова по-бръснеща и подмолно ниска той връщаше топката. Бяха високи, атлетични, еднакви. От един и същи вид. Старият имаше един бял кичур в необикновената си на цвят коса – нещо средно между русо и червеникаво с карамелен оттенък. Приличаха някак си на чужденци и докато брояха на глас точките, старият произнасяше думите на прекалено правилен испански език, с едва забележим акцент. Когато заставаха един до друг, синът изглеждаше малко по-висок. Имаше мощен сервис и експлозивна, нападателна игра. Всичко в него беше увличащо, устремно, шеметно, дръзко, в непрестанен, понякога необуздан бяг, за да достигне мрежата. Ударът му бе страховит и зрелищно акробатичен, когато пресичаше убийствените *пасинг-шотс* на бащата. Всеки път, когато се дръпваше назад да сервира, отмяташе с рязко движение бретона от челото си и пухтеше, поставил крак до линията, като едва задържан на място бегач. Щом ги видях, разбрах с онова проникновено усещане за истина и неопровержимост, че никога няма да се науча да играя като тях. Играеха тренировъчен сет и като свършиха, Фреди тръгна към съблекалните, а старият М извика на корта по-малкия си син Алекс. Видях го да минава покрай мен – косата му имаше същия цвят като тази на баща му, а от продълговатата чанта се показваха дръжките на четири ракети. Вероятно беше само с една година по-голям от мен, но с настъпването на пубертета и неговото тяло се източваше високо и стройно като това на брат му. И ако старият М олицетворяваше Мъдростта и може би Хитростта, а големият син – Силата, Алекс отсега носеше зародиша на Елегантността в себе си.

Никога дотогава не бях виждал играч, който да се движи така безупречно и с такова спокойствие по корта, предугаждайки топката и отвръщайки като по учебник.

Не ги гледах само аз. На една от пейките срещу корта жена с благ вид плетеше бял пуловер и от време на време вдигаше полуусмихнат, полумайчински поглед, следейки движението на топката. На един от кортовете отзад четири момичета, още ненавършили дванайсет години, доста подобни една на друга, се смееха и се опитваха да играят по двойки. Когато старият М излезе от корта, жената стана от пейката и старият я обгърна с ръка, докато тя му показваше колко е напреднала с пуловера. Весело извикаха към задния корт, дъщерите прибраха ракетите в калъфите и послушно се присъединиха към семейството. Старият М се качи с Алекс в джип, а момичетата последваха майката в друга голяма и лъскава кола с чуждестранна марка, каквато не бях виждал. Фреди, който бе излязъл от съблекалнята с мокра и сресана назад коса, избърза и остави зад гърба си малобройната свита, възседнал висок ръмжащ мотоциклет.

Същата вечер, докато се хранехме, научих още нещо за тях. Когато разказах на баща ми, че съм ги гледал как играят, и го попитах познава ли ги, той мигом кимна утвърдително.

– Разбира се, че ги познавам – преди години купиха земя до нашата.

Погледнах го недоверчиво. На нашата нива, доста отдалечена от града, никога не валеше, ние с мъка преживявахме от един кредит до друг и баща ми, като се изключи пишещата машина, се смяташе за разорен селянин, който от терасата се взираше безнадеждно в небето, четеше Хегел и Маркс и редактираше, също така безнадеждно, програмата за аграрна реформа на някаква комунистическа партия. Но как е възможно тогава, попитах, семейство М да имат толкова много тенис ракети, мотоциклети и коли.

– Както и огромна къща в квартал „Палиуе“ – добави мама.

– Не сте ли учили в клас за делението на пампата? – попита ме татко. – Разделителната линия в края на влажната пампа минава точно по телената ограда между нашите два парцела.

Както обикновено, ми беше трудно да разбера дали татко говори сериозно, но той ми позволи да стана от масата и да донеса Учебника на ученика от Буенос Айрес.

– Ето тук е тяхната земя – каза баща ми едва ли не горд с лошия си късмет. – Монте де Ока, последният терен от влажната пампа; нашата нива, Алгаробо, е първата от сухата пампа.

– Суха, сбита – каза баба в аналогичен порив на гордост и философски почеса псориазния си лакът.

– Така е, госпожо – седемдесет хектара и нито една тревичка. А вие се надявахте да случите със заможен зет.

Баба ми се разсмя кудкудякащо и гънките по врата ѝ и по увисналите бузи се разтресоха.

– Баща ти си знае неговото. Аз исках само да са щастливи. – Щастливи! Как пък не! – възкликна баща ми и баба отново се разсмя с разлетите си като сини локви очи, сякаш я гъделичкаха по гушата.

– Пълно щастие вероятно няма, но ако поне веднъж не разсипвате супата, би помогнало значително – каза мама, докато разгъна салфетката си, за да предпази покривката под чинията ми.

– Защо да няма? – възразих аз.

– Мисля, че напротив, съществува – семейство М имат вид на много щастливи. – Щастieto е като дъгата – не се вижда над собствената стряха, а само над чуждата – каза баба.

– Госпожо! – възкликна баща ми с възхищение. – Не знаех, че освен всичко сте и поетеса.

– Това е стара еврейска пословица – скромно отвърна баба.

– Пълно щастие не съществува – повтори мама – и семейство М със сигурност си имат свои грижи като всички останали хора.

– Аз мисля, че може да съществува напълно щастливо семейство. Не нашето – каза сестра ми примирено, – но някое друго, някъде си.

– Да, извънземни – каза баща ми, – толкова далеч, че е изключено да ги срещнем.

По-големият ми брат се разтрепери и върхът на вилицата му се затресе във въздуха, сякаш всеки момент щеше да избухне в пристъп на истеричен плач. За пръв път, откакто бе излязъл от клиниката, седнаше да се храни с нас. Баща ми направи знак на мама да му даде хапчето и той стана от масата и се запъти към стаята си, влачейки пантофи като съкрушен призрак. Аз поднових темата, за да наруша мълчанието:

– Но, татко, наистина ли смяташ, че е невъзможно да съществува напълно щастлив човек? Баща ми като че ли се разколеба, помъчи се да възвърне обичайния си ироничен тон и насочи показалец към мен.

– *Ако искаш да си щастлив, както твърдиш, спри да анализираш, момче, не анализирай.*

* * *

От този ден реших да изследвам щастието на семейство М като непознат крехък и екзотичен вид, известен само на мен. Наблюдавах ги първо на собствена територия – залепен за телената ограда, ги изучавах по време на тренировките и по-късно в партиите от Големия турнир, който започна оспорвано. Шпионирах ги от възможно най-близки позиции. Гледах ги голи под душа в съблекалните да се сапунисват безгрижно и да си разменят шегички с други от най-добрите тенисисти в града, сякаш нямаше какво да крият. Стараех се да подслушвам всеки разговор и да изненадам някой изпуснат по невнимание жест на раздразнение, на стаен гняв, най-малкия знак за неразбирателство, раздор или завист между братята и сестрите. Предполагам, че започнаха да свикват с присъствието ми – поздравяваха ме кратко, а старият М ми се усмихваше от време на време и се забавляваше с упорството ми може би защото смяташе, че аз просто се опитвам да усвоя поредния удар. Когато Фреди и старият М се класираха, както всички очаквах, за финала на турнира, аз се настаних отрано на един от първите редове. Очаквах удар до линията или прекалено бърз сервис извън полезрението на съдията да възбуди спор, укор, дребно скарване. Но при всяка спорна топка, също като при най-обикновена тренировка, двамата веднага молеха да се преиграе точката. Бореха се ожесточено за всяко попадение, но без да хвърлят ракетата, без дори веднъж да повишат тон. Накрая старият завоюва купата и двамата се прегърнаха за снимка до мрежата, сякаш това бе част от усмихнат ритуал, който повтаряха вече без големи изненади и ентузиазъм от години насам.

Започнах да обръщам внимание в по-широк план на всичко, което достигаше до мен за живота им извън корта. Не ме разочароваха. Узнах, че двете момчета учат в колежа „Дон Боско“, а четирите момичета – в „Непорочното зачатие“. Фреди и Алекс бяха отлични ученици, но това не им пречеше да са и най-популярните – с шумна група приятели оглушаваха булевард „Алем“ всяка събота вечер с колите на родителите си. В екип двамата брата бяха непобедими на междуколежанските състезания. Един след друг мълниеносно се сдобиха с първите си прелестни приятелки, също като тях, от безупречни семейства. Всяка вечер виждах бащата на Алеята на статуите – разхождаше се под ръка с жена си и двамата излъчваха кроткото спокойствие на отдавнашни

влюбени, а понякога, когато се разминавахме, майката накланяше глава към мен с блага вежлива усмивка, като че ли искаше да ми каже: „Да, щастливи сме, напълно щастливи, можеш да се взираш колкото искаш, няма да откриеш нито един провал“.

Дойдеше ли лятото, тихото царство на семейство М, заедно с голяма част от останалите жители на града, се пренасяше в курорта Монте Ермосо. Научих, че имат голяма къща край морето и при все че там нямаше шампионат по тенис, отборът на бащата и двамата синове неизменно печелеше в турнирите по плажен волейбол. Прибираха се в края на февруари загорели, весели и още по-щастливи, доколкото това бе възможно, нетърпеливи да се завърнат на корта и да открият новия сезон.

* * *

Изминаха три или четири години. По-големият ми брат направи втори опит за самоубийство. Сестра ми навърши шестнайсет и забременя. В напрегнати и измъчени преговори с другата страна като трескава настръхна онази дума, започваща с А. Но водите се отдръпнаха и в крайна сметка след договаряне на условията се стигна до споразумение за женитба.

– Женитбата не е беда, но тенджерката е осъдена – измърмори баба ми под нос.

Сестра ми се разплака и стана от масата.

– В края на краищата нито е първата, нито последната – заключи почти предизвикателно мама. – Всяко семейство си има кирливи ризи...

– Не всяко – отбелязах аз. – Не вярвам момичетата М...

– Хайде пак с тези М – изпухтя ядосано майка ми. – Нима не знаеш, че привидностите лъжат? Любопитна съм да видя тези М насаме у дома им.

– Не е толкова трудно – каза татко. – Та ние имаме нашият таен царски пощальон, нашата *вездесъща* прислужница – Мигела може всичко да ни разкаже.

Мигела бе най-ценното притежание на майка ми: индианка от племето араукани, тиха и неуморна, тя идваше да чисти у дома три пъти седмично. Мама, която първа я беше открила, след като тя наскоро бе пристигнала от провинцията, мълком страдаше, че не може да я наеме и за останалите дни, и живееше в постоянна тревога, че друго семейство би могло да ѝ я отнеме. Аз, който смятах, че знам всичко за М, дори не бях разбрал, че от известно време и те искат да я наемат изцяло за себе си. Изведнъж цял един неподозиран свят се откриваше към най-интимните сфери на семейство М – мръсотията в скритите ъгълчета, съкровищницата от улики в кофата за боклук, изобличителните следи при смяната на чаршафите. Мигела бе видяла и чула всичко това и дори в този момент може би по подметките на еспадрилите си имаше пръст от градината с малък шадраван на семейство М.